

2012 m. birželio 13 d., trečiadienis

Derybos dėl JT sutarties dėl prekybos ginklais

P7_TA(2012)0251

2012 m. birželio 13 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl derybų dėl JT sutarties dėl prekybos ginklais (2012/2636(RSP))

(2013/C 332 E/10)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų konferenciją, skirtą deryboms dėl Sutarties dėl prekybos ginklais, kuri turėtų vykti 2012 m. liepos 2–27 d. Niujorke,
- atsižvelgdamas į 2006 m. gruodžio 6 d. JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją 61/89 ⁽¹⁾ „Siekiant sudaryti Sutartį dėl prekybos ginklais: įprastinės ginkluotės importo, eksporto ir perdavimo bendrų tarptautinių standartų nustatymas“, kuriai pritarė 153 JT valstybės narės ir kuria oficialiai pradėtas procesas siekiant pasirašyti sutartį ir 2009 m. gruodžio 2 d. JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją 64/48 ⁽²⁾ dėl Sutarties dėl prekybos ginklais, kuriai pritarė 153 JT valstybės narės ir kurioje nuspręsta 2012 m. surengti keturių savaitių trukmės Jungtinių Tautų konferenciją dėl Sutarties dėl prekybos ginklais siekiant pagal aukščiausius įmanomus bendrus tarptautinius standartus parengti teisiškai privalomą priemonę dėl įprastinės ginkluotės perdavimo,
- atsižvelgdamas į 2010 m. birželio 14 d. Tarybos sprendimą 2010/336/BUSP ⁽³⁾ ir ankstesnius Tarybos sprendimus dėl ES veiklos remiant Sutarties dėl prekybos ginklais sudarymą,
- atsižvelgdamas į 2008 m. gruodžio 8 d. Tarybos bendrąją poziciją 2008/944/BUSP, kurioje nustatytos bendrosios taisyklės, reglamentuojančios karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolę ⁽⁴⁾,
- atsižvelgdamas Europos Sąjungos Tarybos išvadą, ypač į 2007 m. gruodžio 10 d. ir 2010 m. liepos 12 d. išvadą dėl Sutarties dėl prekybos ginklais,
- atsižvelgdamas į savo 2007 m. birželio 21 d. rezoliuciją dėl Prekybos ginklais sutarties: bendrų tarptautinių įprastinės ginkluotės importo, eksporto ir perdavimo standartų nustatymas ⁽⁵⁾, 2008 m. kovo 13 d. rezoliuciją dėl ES ginklų eksporto elgesio kodekso ⁽⁶⁾ ir 2008 m. gruodžio 4 d. rezoliuciją dėl ES ginklų eksporto elgesio kodekso ⁽⁷⁾, kuriose pabrėžiamas skubus Sutarties dėl ginklų prekybos poreikis,
- atsižvelgdamas į ES atsakymą į JT generalinio sekretoriaus prašymą pateikti nuomonę dėl Sutarties dėl prekybos ginklais elementų,
- atsižvelgdamas į daugybę pilietinės visuomenės kampanijų visame pasaulyje už griežtą ir tvirtą Sutartį dėl prekybos ginklais, įskaitant ginklų kontrolės kampaniją ir Nobelio premijos laureatų raginimus,
- atsižvelgdamas į 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/43/EB dėl su gynyba susijusių produktų siuntimo Bendrijoje sąlygų supaprastinimo ⁽⁸⁾,

⁽¹⁾ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/499/77/PDF/N0866694.pdf?OpenElement>

⁽²⁾ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/464/71/PDF/N0866694.pdf?OpenElement>

⁽³⁾ OL L 152, 2010 6 18, p. 14.

⁽⁴⁾ OL L 335, 2008 12 13, p. 99.

⁽⁵⁾ OL C 146 E, 2008 6 12, p. 342.

⁽⁶⁾ OL C 66 E, 2009 3 20, p. 48.

⁽⁷⁾ OL C 21 E, 2010 1 28, p. 2.

⁽⁸⁾ OL L 146, 2009 6 10, p. 1.

2012 m. birželio 13 d., trečiadienis

- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties 34 straipsnį,
- atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 110 straipsnio 2 dalį,
- A. kadangi nėra teisiškai privalomos, visuotinės sutarties dėl įprastinės ginkluotės perdavimo reguliavimo;
- B. kadangi daugiau nei 40 JT valstybių narių neturi nacionalinės ginklų perdavimo kontrolės reguliavimo sistemos ir nesilaiko jokių regioninių ar tarptautinių normų;
- C. kadangi JAV Kongreso mokslinių tyrimų tarnybos duomenimis ⁽¹⁾ 2010 m. susitarimų dėl ginklų perdavimo besivystančioms šalims vertė siekia 40 355 mlrd. dolerių, o pristatytų ginklų vertė – 34 989 mlrd. dolerių;
- D. kadangi JT Generalinės Asamblėjos rezoliucijoje 64/48 JT valstybės narės raginamos kurti veiksmingą ir suderintą teisiškai privalomą aukščiausius bendrus tarptautinius standartus atitinkančią įprastinės ginkluotės perdavimo priemonę ir sudaryti tvirtą ir veiksmingą sutartį;
- E. kadangi JT Generalinė Asamblėja Sutartį dėl prekybos ginklais apibrėžė kaip teisiškai privalomą sutartį, pagal kurią būtų nustatyti įprastinės ginkluotės importo, eksporto ir perdavimo tarptautinius standartai ⁽²⁾ ir skirta valstybėms užtikrinti, kad jos turėtų pagal aukščiausius standartus veikiančias nacionalines sistemas ir vidaus kontrolę, kad būtų užkirstas kelias įprastiniams ginklams iš teisėtos rinkos patekti į neteisėtą, kur jie gali būti naudojami teroristiniams veiksams, organizuotam nusikalstamumui ir kitoms nusikalstamoms veikloms ⁽³⁾;
- F. kadangi nekontroliuojama ir nereguliuojama prekyba ginklais vietos, nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis kelia didelę grėsmę taikai, saugumui ir stabilumui, taip pat demokratijai, teisei valstybei ir tvariam socialiniam ir ekonomikos vystymui; kadangi nereglamentuojant prekybos ginklais prisidedama prie ginkluotų konfliktų, gyventojų perkėlimo, organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo;
- G. kadangi Sutartyje dėl prekybos ginklais, dėl kurios bus deramasi 2012 m., turi būti numatytos aiškios ir privalomos nuostatos, atitinkančios aukščiausius tarptautinius standartus, kurie visapusiškai atitiktų tarptautinės žmogaus teisių teisės ir tarptautinės humanitarinės teisės nuostatas;
- H. kadangi bendras, darnus ir nuoseklus ES požiūris yra būtinas siekiant patvirtinti ir veiksmingai įgyvendinti minėtą sutartį pasauliniu lygmeniu;
- I. kadangi ginklų perdavimo srityje nėra jokių privalomų įsipareigojimų, kuriais būtų aiškiai saugomos tarptautinė žmogaus teisė ir tarptautinė humanitarinė teisė;
- J. kadangi Taryba pabrėžė, kad reikėtų dėti visas pastangas siekiant užtikrinti kuo didesnę parengiamojo komiteto susitikimų aprėptį; kadangi šiuo tikslu 2010 m. birželio 14 d. Taryba priėmė sprendimą 2010/336/BUSP dėl ES veiklos pagal Europos saugumo strategiją remiant Sutarties dėl prekybos ginklais sudarymą, siekdama skatinti JT valstybes nares, pilietinės visuomenės ir pramonės atstovus sudaryti Sutartį dėl prekybos ginklais;
- K. kadangi priėmus ES bendrąją poziciją, kurioje apibrėžiamos bendrosios karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolę reglamentuojančios taisyklės, buvo prisidėta prie ES valstybių narių nacionalinės ginklų eksporto kontrolės politikos derinimo ir jos principams ir kriterijams oficialiai pritarė įvairios trečiosios šalys;
- L. kadangi remiantis Sutartimi dėl prekybos ginklais turi būti stiprinama atskaitomybė, o jos įgyvendinimas turi būti atviras ir skaidrus;
- M. kadangi vadovaujantis Jungtinių Tautų chartija JT valstybėms narėms suteikiamos teisės ir pareigos, įskaitant pagal 51 straipsnį visoms valstybėms numatytą prigimtine teisę į asmeninę arba kolektyvinę būtinąją gintį;

⁽¹⁾ http://www.sipri.org:9090/research/armaments/transfers/transparency/national_reports/united_states/CRS_Report_DN_03-10.pdf/view

⁽²⁾ JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija 61/89.

⁽³⁾ JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija 63/240.

2012 m. birželio 13 d., trečiadienis

Skaidrumas ir atskaitomybė – veiksmingos Sutarties dėl prekybos ginklais pagrindas

1. pažymi, kad pasaulinio eksporto vertė, nepaisant ekonomikos ir finansų krizės, ir toliau augo ir kad ES valstybių narių eksportas nuolat sudaro maždaug 30 proc. viso eksporto ir jos yra vienos iš pirmaujančių ginklų gamintojų bei eksportuotojų pasaulyje⁽¹⁾; todėl pabrėžia, kad ES yra atsakinga ir suinteresuota pasaulio mastu plėtoti reguliuojamą, skaidresnę ir kontroliuojamą prekybą ginklais ir prie jos prisidėti;
2. pažymi, kad dėl menkai reguliuojamos, nekontroliuojamos ir neskaidrios prekybos ginklais sudaromos sąlygos neatsakingai prekybai ginklais, taip pat žmonėms sukeliama nereikalingos kančios, skatinami ginkluoti konfliktai, nestabilumas, teroristų išpuoliai ir korupcija, taip pat daroma žala taikos procesams, socialiniam ir ekonominiam vystymuisi, skatinama nuversti demokratiškai išrinktas vyriausybes ir nesilaikyti teisinės valstybės principo, pažeisti žmogaus teises ir tarptautinę humanitarinę teisę;
3. todėl ragina per 2012 m. liepos mėn. vykiančias derybas dėl teisiškai privalomos tarptautinės sutarties dėl prekybos ginklais žengti istorinį žingsnį ir, nustačius aukščiausius tarptautinius standartus bei kriterijus, pagal kuriuos būtų vertinami įprastinės ginkluotės perdavimo, importo ir eksporto sprendimai, užtikrinti daugiau skaidrumo ir atskaitomybės;
4. ragina tarptautinę bendruomenę parodyti savo išpareigojimą reguliuoti tarptautinę prekybą ginklais ir visapusiškai pasinaudoti darbo tvarkos taisyklėmis siekiant susitarti dėl išsamaus teksto, kuris aprėptų visus svarbiausius klausimus ir kurio reikia norint per 2012 m. liepos mėn. vykiančią konferenciją susitarti dėl veiksmingos sutarties;
5. ragina skubiai derėtis ir nedelsiant patvirtinti visuotinę ir išsamią JT sutartį dėl prekybos ginklais ir sudaryti sąlygas jai įsigaliooti;

Taikymo sritis

6. pabrėžia, kad veiksminga sutartis turėtų aprėpti kuo platesnį prekybos įprastiniais ginklais veiklos spektrą, įskaitant jų importą, eksportą, perdavimą (tranzitą ir perkrovimą, taip pat laikinąjį importą ir eksportą bei reeksportą), gamybą pagal užsienyje išduotą leidimą, atsargų valdymą ir visas susijusias paslaugas, t. y. tarpininkavimą, vežimą ir finansines paslaugas;
7. laikosi nuomonės, kad veiksminga sutartis turėtų aprėpti visus prekybos įprastiniais ginklais aspektus, įskaitant tarpvalstybinį perdavimą, valstybės perdavimą privatiems galutiniams naudotojams, prekybą komerciniais tikslais, nuomą, taip pat paskolas, dovanas arba kitokios formos perdavimo pagalbą;
8. mano, kad veiksminga sutartis turėtų taip pat aprėpti kuo platesnį įprastinių ginklų spektrą, įskaitant šaulių ir lengvuosius ginklus bei šaudmenis, nematerialų perdavimą, dvejojo naudojimo prekes, su jų naudojimu, gamyba ar priežiūra susijusias sudėtines dalis ir technologijas, neatsižvelgiant į tai, ar jos naudojamos kariniais arba kitais saugumo ir teisės saugos tikslais;
9. mano, kad reikėtų skirti tinkamą dėmesį įprastų ginklų ir amunicijos atsekamumo žymėjimui, kad būtų padidinta atskaitomybė ir užkirstas kelias ginklų perdavimui neteisėtiems gavėjams;

Kriterijai ir tarptautiniai standartai

10. mano, kad ilgalaikė Sutarties dėl prekybos ginklais sėkmė priklauso nuo to, ar bus patvirtintas aukščiausių, griežčiausių ir aiškiausių standartų rinkinys;
11. ragina, kad Sutartyje dėl prekybos ginklais sutarties šalims būtų priminta, kad priimant visus sprendimus perduoti ginklus būtų visapusiškai laikomasi jų tarptautinių išpareigojimų, ypač susijusių su tarptautine žmogaus teisių teise, tarptautine humanitarine teise, taip pat Jungtinių Tautų chartijos nuostatų, įskaitant regioninių organizacijų ir JT Saugumo Tarybos skiriamas sankcijas ir ginklų embargą; laikosi nuomonės, kad

⁽¹⁾ SIPRI tendencijų rodiklių verčių dokumente pateikti skaičiai (nurodyti JAV doleriais palyginamosiomis 1990 m. kainomis). Juos galima rasti čia: http://www.sipri.org/databases/armstransfers/background/explanations2_default

2012 m. birželio 13 d., trečiadienis

sutarties šalys turėtų neperduoti ginklų šalims, kuriose esama didelės rizikos, kad ginklai bus naudojami tarptautinės žmogaus teisių teisės ar tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimams, įskaitant genocidą, nusikaltimus žmoniškumui ir karo nusikaltimus, vykdyti ar skatinti;

12. ragina JT valstybes nares patvirtinti papildomus privalomus kriterijus (kurie turėtų būti sukurti kaip tarptautiniai standartai), kuriais galėtų vadovautis sprendimus ginklų eksporto klausimais priimančios asmenys; mano, kad į šiuos kriterijus pirmiausia turėtų būti įtraukti paskirties šalies rezultatai gero valdymo, demokratijos, teisinės valstybės, žmogaus teisių, ginklų neplatavimo, kovos su korupcija, nukreipimo rizikos, poveikio šalies socialiniam ir ekonominiams vystymuisi, taip pat regioninės taikos ir saugumo išsaugojimo srityse; laikosi nuomonės, kad sutartyje turėtų būti išsamiai nustatyti konkretūs kovos su korupcija kriterijai;

13. ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę ir ES valstybes nares skatinti į būsimą sutartį įtraukti tvirtas antikorupcines priemones, kaip nustatyta 2011 m. liepos 12 d. ES pareiškimo 3 dalyje; primena, kad nuorodą į korupciją reikia nuosekliai įtraukti į atitinkamas taikomas tarptautines priemones ir imtis tinkamų priemonių siekiant užkirsti kelią tokiems nusikaltimams;

14. ragina, kad šie kriterijai būtų išsamiai nustatyti kaip bendrosios veiklos gairės, skirtos rizikos vertinimui atlikti, kuriomis būtų vadovaujama priimančios sprendimus dėl ginklų perdavimo;

15. ragina Europos Sąjungą, nepriklausomai nuo derybų dėl Sutarties dėl prekybos ginklais baigties, toliau laikytis aukščiausių standartų ir Tarybos bendros pozicijos 2008/944/BUSP dėl ginklų eksporto ir aiškinti jos aštuonis kriterijus atsižvelgiant į tarptautinę žmogaus teisių teisę ir tarptautinę humanitarinę teisę;

Igyvendinimo ir ataskaitų teikimo priemonės

16. pabrėžia, kad svarbu užtikrinti veiksmingą ir patikimą Sutarties dėl prekybos ginklais įgyvendinimą, dėmesį sutelkiant į atskaitomybę, skaidrumą, sutarties šalių atsakomybę ir didesnę kompetentingų valdžios institucijų veiksmų derinimą;

17. pabrėžia, kad veiksmingoje Sutartyje dėl prekybos ginklais turi būti numatytos nuostatos ir kriterijai, pagal kuriuos sutarties šalys būtų įpareigosos priimti nacionalinius teisės aktus ir sukurti nacionalinę instituciją, atsakingą už visų sutartimi apimamų ginklų perdavimo kontrolę, taip pat už visų ataskaitų teikimo ir įgyvendinimo reikalavimų laikymąsi; laikosi nuomonės, kad Sutarties dėl prekybos ginklais įgyvendinimas turi apimti galutinio naudojimo kontrolę ir tarpininkavimo veiklą, įskaitant operatorių ir jų veiklos licencijų registravimą, pareiškėjų reikalingos informacijos atskleidimą ir išsamių dokumentų pateikimą prieš išduodant eksporto leidimą, taip pat teisės aktų priemones, pagal kurias baudžiamaisiais nusikaltimais būtų laikomi visi nacionalinių institucijų nelicencijuoti ar Sutarties nuostatų neatitinkantys įprastinių ginklų ir ginkluotės perdavimai;

18. laikosi nuomonės, kad veiksmingas sutarties įgyvendinimas priklausys nuo skaidrumo skatinimo ir sutarties šalių keitimosi informacija bei geriausios praktikos pavyzdžiais sprendimų dėl ginklų eksporto, importo ir perdavimo klausimais;

19. mano, kad patirtis, įgyta kuriant JT įprastinės ginkluotės registrą, padės siekiant užtikrinti tokią skaidrumą ir keitimąsi informacija, ir ragina toliau plėsti ginklų kategorijas, nurodytas registre, įtraukiant šaulių ir lengvuosius ginklus bei šaudmenis;

20. todėl ragina, kad į Sutartį dėl prekybos ginklais būtų įtrauktos griežtos ir aiškios nuostatos dėl reikalavimo sutarties šalims kiekvienais metais teikti ataskaitas dėl visų ginklų perdavimo sprendimų, įskaitant įrangos, kurią leista perduoti, tipą, kiekį ir gavėjus, taip pat dėl sutarties visos taikymo srities ir nuostatų įgyvendinimo; taigi ragina, kad į Sutartį dėl prekybos ginklais taip pat būtų įtrauktas reikalavimas sutarties šalims sukurti sistemą, kurioje būtų mažiausiai 20 metų būtų saugomi išsamūs įrašai apie visą tarptautinę prekybą ir sandorius, atliktus taikant nacionalines kontrolės sistemas;

21. ragina sukurti specialų Sutarties dėl prekybos ginklais įgyvendinimo ir paramos skyrių, kuriam būtų suteikti įpareigojimai, be kita ko, rinkti ir analizuoti sutarties šalių ataskaitas, ir ragina JT generalinį sekretorių skelbti metinę ataskaitą ir joje pateikti tolesnius pasiūlymus, kaip reikėtų sustiprinti sutarties veiklos nuostatas; ragina Sutarties dėl prekybos ginklais įgyvendinimo ir paramos skyriui taip pat suteikti teisę nagrinėti duomenis dėl ginklų perdavimų ir nustatyti neatitikimus bei galimus sutarties pažeidimus ir teikti jų ataskaitas sutarties šalių asamblėjai;

2012 m. birželio 13 d., trečiadienis

22. ragina užtikrinti, kad minėtosios ataskaitos būtų skelbiamos viešai;
23. ragina rengti sutarties šalių metines asamblėjas ir vieną kartą per penkerius metus rengti peržiūros konferenciją, kuriose būtų skatinamos dalyvauti pilietinės visuomenės organizacijos;
24. mano, kad ilgalaikė Sutarties dėl prekybos ginklais sėkmė priklauso nuo visapusiško skaidrumo ir atskaitomybės kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, įskaitant parlamentinės kontrolės institucijas eksportuojančiose ir importuojančiose šalyse; todėl ragina nustatyti tvirtus skaidrumo mechanizmus, įskaitant metinių ataskaitų teikimą, siekiant sustiprinti parlamentų vaidmenį užtikrinant jų vyriausybės atsakomybę už sprendimus, priimtus ginklų eksporto, importo ir perdavimo klausimais;
25. mano, kad sutarties šalys, kuri prašo paramos siekdama įgyvendinti savo išpareigojimus pagal Sutartį dėl prekybos ginklais, turėtų būti suteikta būtina parama ir techninė pagalba; ragina Europos Sąjungą toliau tęsti savo veiklą ir padidinti pagalbą tokiose srityse, kaip teisinė pagalba, institucijų stiprinimas, administracinė parama, taip pat pagalbą ugdant nacionalinę kompetenciją visose su perdavimo kontrolės sistema susijusiose institucijose, įskaitant pilietinės visuomenės organizacijas ir parlamentus;

ES ir EP vaidmuo

26. pripažįsta, kad ES ir jos valstybės narės atlieka darnų ir nuoseklų vaidmenį remdamos tarptautinį Sutarties dėl prekybos ginklais sudarymo procesą; ragina vadovautis nenutrūkstamais išpareigojimais ir įsitraukti dar iki konferencijos, įskaitant veiksmus aukščiausioju politiniu lygmeniu ir dalyvavimą aukščiausio lygio susitikimuose rengiantis liepos mėn. vykiančiai konferencijai, taip pat dalyvavimą ratifikavimo ir įgyvendinimo procesuose;
27. mano, kad ES atsakymas į JT generalinio sekretoriaus prašymą pateikti nuomonę dėl Sutarties dėl prekybos ginklais elementų yra tinkamas pagrindas ES valstybių narių koordinuotiems veiksams tarptautinėje konferencijoje Sutarties dėl prekybos ginklais klausimu;
28. ragina Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę ir Komisijos pirmininko pavaduotoją aktyviai įsitraukti į konsultacijas ir pozicijų derinimą su visomis ES valstybėmis narėmis siekiant užtikrinti, kad ES laikytųsi vieningos ir tvirtos pozicijos;
29. ragina valstybes nares, atsižvelgus į jų išpareigojimą pagal Lisabonos sutartį, konferencijoje laikytis Sąjungos pozicijos, kuri nurodoma atsakyme JT generaliniam sekretoriui, kad būtų užtikrinta, jog būtų pasiekti ambicingi tikslai ir sudaryta veiksminga Sutartis dėl prekybos ginklais; todėl ragina ES valstybes nares atvirai ir aiškiai paskelbti apie savo visapusišką paramą derybose dalyvaujančiai ES delegacijai;
30. ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę ir valstybes nares būsimos sutarties turinio ir narystės joje atžvilgiu laikytis tvirtumo pozicijos; ragina JAV atsakyti savo pozicijos, kad dėl Sutarties dėl prekybos ginklais reikia derėtis siekiant bendro sutarimo;
31. palankiai vertina Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės ir Komisijos pirmininko pavaduotojos pareiškimą pagal Lisabonos sutarties 34 straipsnio 1 dalį, kuriame ji prieš konferenciją pristatys ES poziciją Parlamentui;

*

* *

32. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiąjai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, Tarybai, Komisijai, Jungtinėms Tautoms ir ES valstybių narių nacionaliniams parlamentams.